

Kiezen om te falen of te slagen

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom

Itinera Institute

Paaseiland in de Stille Oceaan had tot de 15de eeuw een voorspoedige maatschappij, toen de beschaving er plotsklaps dramatisch ten onder ging. Bekend zijn de 'moai' of enorme beelden die overal op het eiland verspreid staan of liggen, een groot aantal nog half afgewerkt in de steengroeve. De ligging van de beelden wordt als een duidelijk bewijs gezien dat er werkelijk sprake was van een achteruitgang die zich erg snel voltrokken heeft. Het eiland staat sindsdien symbool voor de kwetsbaarheid van de maatschappij indien deze zich onvoldoende aanpast aan de omstandigheden. De beschaving op Paaseiland is immers niet verslagen door een vijandelijke aanval of een dodelijke ziekte, maar door het kortzichtig gedrag van zijn inwoners en leiders. Antropologen en biologen gaan ervan uit dat de inwoners in hun kortzichtigheid alle bomen hadden omgehakt bij de constructie van hun magnifieke beelden en zo hun eigen maatschappij ten val gebracht.

Ongeacht of de beschaving van Paaseiland werkelijk op deze manier tot stilstand gekomen is of niet, we kunnen ons vandaag afvragen of we vandaag minder kwetsbaar zijn voor dergelijk cultureel conservatisme. De belangrijkste reden waarom velen denken dat we er vandaag vertrouwen in kunnen hebben dat we weerbaarder zijn dan de bewoners van Paaseiland (of andere culturen die uitgestorven zijn zoals de Maya's) zou onze grotere kennis zijn. Ongetwijfeld is het zo dat we meer kennis hebben geaccumuleerd dan ooit te voren, maar dit mag ons niet blind maken voor de relativiteit van die vaststelling. De wereld is vandaag misschien ook complexer dan

Kiezen om te falen of te slagen

ooit te voren.

De problematiek van de opwarming van de aarde neemt nog elke maand nieuwe wendingen. De terugkoppelingen tussen veranderingen in ecosystemen lijken allesbehalve al goed begrepen te zijn. Het is niet alleen onze natuurlijke omgeving die vandaag veel complexer lijkt dan we ooit hadden kunnen vermoeden. De mens blijkt zelf allesbehalve voorspelbaar in zijn capaciteit om nieuwe maatschappelijke problemen te creëren. De creativiteit van de mens om nieuwe financiële producten te ontwerpen die bijgedragen hebben aan de grootste economische crisis sinds 70 jaar heeft dit duidelijk aangetoond. Het is dus niet alleen meer het bedenkelijk voorrecht van de natuurwetenschappen om technologie te creëren die potentieel maatschappijvernietigend kan zijn.

Nu is pessimisme niet iets waar we ons massaal aan moeten overgeven. De voornaamste reden daarvoor is dat het ons geen stap verder zou brengen. Misschien zijn er echter ook praktische redenen om

minder fatalistisch te zijn, dan op het eerste gezicht lijkt. De mens is er tot nu toe immers altijd in geslaagd om nieuwe oplossingen te bedenken. Voor de meeste economen is de ontwikkeling van het marktmechanisme de meest wonderbaarlijke uitvinding ooit. En inderdaad slaagt de markt erin om beslissingen van miljoenen mensen over productie en consumptie op

elkaar af te stemmen. Dat deze markt enkel deugdelijk kan werken mits de nodige randvoorwaarden verzekerd worden door een overheid die het maatschappelijk belang moet bewaken, is een inzicht dat ook al enkele eeuwen oud is. Een overheid die overigens intelligent kan gebruik maken van (quasi-)marktmechanismen om in publieke goederen zoals zuivere

*Paaseiland in de Stille
Oceaan staat sindsdien
symbool voor de
kwetsbaarheid van de
maatschappij indien deze
zich onvoldoende aanpast
aan de omstandigheden*

Kiezen om te falen of te slagen

lucht of filevrije wegen te voorzien via een koolstofbelasting of rekeningrijden bijvoorbeeld.

Cruciale obstakels voor het aanpassingsvermogen van een maatschappij blijken aan de ene kant de complexiteit van de problemen te zijn en aan de andere kant ons collectief falen om de problemen te erkennen en ze aan te pakken. Zo bekeken is de helft van de uitdaging het extern probleem, maar de andere helft wijzelf. Als we ons nu even beperken tot de zuiver economische problemen van werkloosheid, armoede, pensioenfinanciering, competitiviteit en staatsschuld dan is de positieve vaststelling dat deze problemen minder complex

zijn dan onze ecologische problemen. De negatieve vaststelling is dat we ook vandaag nog blijven talmen met het aanpakken van deze problemen. We hebben waarachtig geen enkel excuus om vandaag niet aan de slag te gaan.

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org